

Die Geistlichkeit, Witwen und Waisen kalvinen^c Konfession im^d Slovensko wenden sich an den Gerechtigkeitssinne des Herrn Praesidenten und bitten um guetige Interwention dass ihnen als gleichwerechtigtene^e Buergern der Republik die seit zwei Jahre[n] zurueck behaltene gesetzliche Staatshilfe welcher alle anderen Konfessionen seit Bestand der Republik teilhaftig sind, ausgefolgt werde.

Czinka Istvan, Bishof Administrator.^f

TELEGRAM

AKPR, f. KPR, č. j. R 17886/20. Originál došlého telegramu, nalepená telegrafní páska.

- a – Adresováno: Herrm Praesidenten Masaryk, Praha.
- b – Datum určeno podle razítka na dokumentu, doručení telegramu do KPR.
- c – Calvinistischer Konfession.
- d – In.
- e – Gleichberechtigten.
- f – Překlad: Duhovenstvo, vdovy a sirotci kalvínského vyznání na Slovensku se obracejí na smysl pro spravedlnost pana prezidenta a prosí o laskavou intervenci, aby jim jako rovnoprávným občanům byla vyplacena zákonná státní podpora zadržovaná již po dva roky, kterou všechna ostatní vyznání pobírají již od vzniku republiky. Czinka Istvan, biskup administrátor.

Pane presidente!

Na pána ministra s plnou mocou pre správu Slovenska, dr. M[artina] Mičuru podal som žiadosť, potažne návrh na zriadenie referátu pre slovenský národopis. Pán minister uznal naliehavú potrebu zachránenia slovenského folklóru a prejavil ochotu zriadiť národopisný referát v Bratislave, jakmile pán minister osvety dr. Šusta¹ dá na to svoj súhlas.

Obraciam sa teda na Vás, pane presidente, ako na starostlivého otca a vodcu nášho, s úctivou prosbou, aby ste pánu ministrovi osvety ráčili láskavo odporučiť uváženie potreby záchranu živej stariny slovenskej pred jej dnešným rýchlym zaníkaním.

Pán prezident zaiste ráči mať o tom vedomie, že ja slovenským ľudovým umením a folklórom zaoberám sa od dávna a to s výsledkom nemalým. Od roku 1886 propagoval som myšlienku založenia múzea v Turčianskom Sv. Martine, ktoré uskutočnilo sa dočasne

v „Dome“.² Roku 1893, usadiac sa v Martine, staral som sa o založenie Muzeálnej spoločnosti, vypracoval som pre ňu stanovy a získajúc pre myšlienku pánov Andreja Halašu, Andreja Kmeta a Pavla Križku, utvorili sme r. 1894 Slovenskú muzeálnu spoločnosť, ktorej ja stal som sa sekretárom. Koncom r. 1886 usporiadal som v Martine so svojou zbierkou ľudového umenia výstavku, ktorou som docielil, že pod záštitou ženského spolku „Živeny“ mohol som usporiadať v lete r. 1887 veľkú výstavu, ktorá vzbudila intenzívny záujem širokej verejnosti za umelecké tvorby slovenského ľudu. Odvtedy viedol som menovite výšivkovú akciu a poriadal som ďalšie výstavy vecného materiálu a uverejňoval články, knihy a diela slovného a obrázkového materiálu. – Mimo toho som bol i spoločensky a politicky činný na Slovensku, v Čechách i v Amerike, kde počas války pracoval som na ucelení rozháraných pomerov medzi Slovákmi v meste New Yorku a tam ako i na okolí Pittsburghu, Pa. spolupôsobil som za Vašu akciu oslobodenia a osamostatnenia československého národa. Pôsobil som živým slovom (prednáškami a rečníckymi exkurziami po slovenských osadách) i písmom ako spisovateľ, redaktor a spolupracovník viacerých časopisov.

Mojou snahou teraz je dovrieť tu v slobodnej vlasti dielo, ktorému venoval som značnú časť svojho dosavadného života, aby som tak postavil svojmu národu pomník (ilustr[ované] dielo o krojoch, o ornamentike, o ľudových zvykoch a obyčajoch a pod.), ktorý by mu slúžil ku cti a chvále. Doposiaľ pracoval som z vlastných hmotných prostriedkov, pretože slovenský národ na to prostriedkov nemal a maďarské ministerstvo osvety moje „panslávske účinkovanie“ podporovať odoprelo. Dnes však, keď máme svoj vlastný československý štát a v ňom svoju vlastnú vládu, možno očakávať, že budem vo svojej snahe a práci mravne i hmotne podporovaný tak, že budem môcť veci úplne sa venovať. Možno mi to tým viacej teraz urobiť, pretože dosiaľ nie som žiadnym postavením v našej republike viazaný.

Pripojený tu návrh nástinu je program mojej projektovanej práce a náčrtok národopisnej organizácie.³

Po svojom príchode z Ameriky v auguste r. 1919 nehlásil som sa u Vás, pane prezidente, preto, že som nechcel Vás vyrušovať svojou audienciou vo Vašej ťažkej a všestrannej práci. Ze dnes dovolil som si obrátiť sa na Vás s prítomným pripisom, učinil som to preto, že som presvedčený, že jedine Vaša priaznivá mienka a Vaše odporúčanie môže pomôcť myšlienke a veci, ktorú propagujem.

Prajúc Vám, pane prezidente, šťastlivý nový rok, teším sa nádejou, že ma v prednesenej tu otázke aspoň nejakým pokynom poctiť ráčite.

Značím sa Vám vždy s hlbokou úctou a najväčšou dôverou

V Bratislave 30. prosince 1920

oddaný
Pavel Sochán^b

DOPIS

AKPR, f. KPR, inv. č. 515/D, č. j. R 53/21, k. 38. Originál, strojopis.

a – Adresováno: Pánu prezidentovi Československej republiky v Prahe.

b – Vlastnoruční podpis perem.

- 1 – Rozumí se ministr školství a národní osvěty. Josef Šusta zastával ministerskou funkci v úřednické vládě od 15. 9. 1920 do 26. 9. 1921.
- 2 – Dnešní budova divadla.
- 3 – K dopisu není připojena žádná příloha.

Lučenecký odbor Čs. sociálně demokratické strany dělnické T. G. Masarykovi
Lučenec, 8. ledna 1921

/67

Pane prezidente!

Lučenecký odbor československej soc[iálne] dem[okracickej] strany robotníckej prijal na predsedníckej a dôverníckej schôdzi dňa 5. t. m. pripojenú rezolúciu, v ktorej žiadame pana Prezidenta, aby na kompetentnom mieste učinil kroky v záujme odsúdených ľudových komisárov.

Opakujúc našu prosbu ostávame

V Lučenci, dňa 8. jan[uára] 1921

s úctou

z poverenia lučeneckého odboru Čsl. soc[iálne] dem[okracickej] str[any] robotníckej

Dr. Alex[ander] Herz
Predseda

Béla Benkő
sekretár

Rezolúcia!

Spoločná schôdza predsedov organizácií, ďalej dôverníkov strany, tovární a závodov, vydržaná vo veľkom sále Robotníckeho domova v Lučenci dňa 5. jan[unára] 1921 s rozhorčením berie v známosť, že bieli lotri na svojom krvavom súde na smrť odsúdili súdruhov Ágostona¹, Bokányiho², Vántusa³ a Haubricha⁴.

Schôdza predsedov a dôverníkov ustáli, že tak zvané legitímne mocnosti všetky boli utvorené cestou násillia a zbojníctva, vlády a panovníci týchto mocností predsa beztriestne viedli války, ktoré zničili životy a majetky miliónov. Naproti tomu maďarská sovjetová republika bola utvorená cestou bezkrvnej revolúcie. Dá sa zistiť ďalej i to, že dokiaľ v Maďarsku nebolo protirevolúcie,⁵ nikomu sa nič nestalo. A nakoľko pozdejšie boli vynesené smrteľné ortieli, na tých spomenutí súdruhovia nenesú vinu.

Práve preto dnešná schôdza predsedov a dôverníkov lučeneckého proletariátu protestuje proti vykonaniu smrteľných výrokov. Spoločná schôdza konštatuje, že panstvo bieleho teroru už i dosavád spôsobilo ohromné škody hospodárskej a mravnej existencie Maďarska. Novšia vražda by len stupňovala túto škodu. V tom povedomí maďarský a slovenský